

Сталеём

Браты нашы меншыя

ПАДЛЕТКАВЫЯ
МАРЫ АБ ПРАЦЫ

Мая старэйшая 17-гадовая дачка-студэнтка ўсё лета шукала сабе падпрацоўку. Нарэшце, яе ўзялі ў адну са сталічных кавярняў, і яна там не адзіная студэнтка. Цяпер трынаццацігадовы сын з некаторай зайздрасцю глядзіць на сястру — у яе ёсць заробак, а ён змушаны збіраць кішэнныя грошы на рамонт свайго ноўтбука. На жаль, у яго не атрымаецца знайсці працу афіцыйна. Чаму? Пра гэта нам расказалі ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны.

Згодна з Працоўным кодэксам Рэспублікі Беларусь, заключэнне працоўнага дагавора дапускаецца толькі з асобамі, якія дасягнулі 16 гадоў. А вось з чатырнаццацігадовымі працоўны дагавор можа быць заключаны для выканання лёгкай працы, якая не прычыняе шкоды здароўю і не парушае працэс навучання, і толькі з пісьмовай згоды аднаго з бацькоў, усынавіцеляў ці пяціцеляў. Прычым працаваць маладыя людзі ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў могуць не больш за 23 гадзіны ў тыдзень, ад 16 да 18 гадоў — не больш за 35 гадзін у тыдзень.

Працягласць штодзённай работы (змены) падчас канікулаў вучняў адукацыйных устаноў ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў не можа перавышаць 4 гадзіны 36 хвілін, а ва ўзросце ад 16 да 18 гадоў — 7 гадзін. Што датычыцца працоўнага часу для непаўналетніх на працягу вучэбнага года (у вольны ад вучобы час), то дзеці ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў могуць працаваць не больш чым 2 гадзіны 18 хвілін, а ва ўзросце ад 16 да 18 гадоў — 3 гадзіны 30 хвілін у дзень.

Нягледзячы на скарачаную працягласць рабочага часу, непаўналетнім работнікам заробная плата выплачваецца ў такім жа памеры, як работнікам адпаведных катэгорый пры поўнай занятасці. Выключэнне складаюць навучэнцы, якія атрымліваюць агульную сярэднюю адукацыю, спецыяльную адукацыю на ўзроўні агульнай сярэдняй адукацыі, прафесійна-тэхнічную і сярэднюю спецыяльную адукацыю, якія працуюць у вольны ад вучобы час.

Аплата працы такім непаўналетнім праводзіцца прапарцыянальна адпрацаванаму часу або ў залежнасці ад выпрацоўкі. Наймальнікі могуць устанавіць вучням даплаты да заробковай платы.

Забараняецца прыцягненне асоб, маладзейшых за 18 гадоў, на цяжкую працу і на працу са шкоднымі і (або) небяспечнымі ўмовамі, на падземную горную працу, а таксама на начную і вышурочную працу, працу на святочныя дні і выхадныя.

Маладыя людзі ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў могуць выконваць лёгкія віды працы, якія не з'яўляюцца шкоднымі для іх здароўя і развіцця, не перашкаджаюць атрымання агульнай сярэдняй, прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Найбольш распаўсюджанымі тут з'яўляюцца рамонтныя работы ў школьных класах і навучальных аўдыторыях, азеланне тэрыторый, добраўпарадкаванне навучальных устаноў і ўстаноў сацыяльнай абароны, пашыў швейных вырабаў, рэстаўрацыя кніжнага фонду бібліятэк, выраб мяккай цацкі і сувеніраў, вырошчванне сельскагаспадарчай прадукцыі, выраб стэндаў і іншых даступных відаў работ.

Пры гэтым наймальнік павінен завесці падлетку працоўную кніжку, бо яны запаўняюцца (за выключэннем наймальніка — фізічнай асобы) на ўсіх работнікаў, якія працуюць больш за пяць дзён.

Для аказання садзейнічання ў працаўладкаванні ў вольны ад вучобы час маладыя людзі могуць звярнуцца ў службу занятасці па месцы жыхарства ці ва ўстанову адукацыі.

Часовая занятасць моладзі ажыццяўляецца на працягу цэлага года ў арганізацыях незалежна ад іх формы ўласнасці ва ўсіх рэгіёнах краіны. За апошнія дзевяць месяцаў служба занятасці працаўладкавала амаль 30 тысяч навучэнцаў і студэнтаў, паведамлілі ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны Беларусі.

Мерапрыемствы па забеспячэнні занятасці моладзі ўключаны ў Дзяржаўную праграму «Рынак працы і садзейнічванне занятасці» на 2021—2025 гады.

Наталля ТАЛІВІНСКАЯ.

ВАРОНА —
ТАКСАМА ЧАЛАВЕК

Як у гэтым нечакана ўпэўнілася сям'я з Гомеля

Што рабіць, калі тваё «дзіця» збягае з дому, хаваецца на вакзале па начах, днём папрашайнічае ці «страляе» цыгарэты? Хваліць і чакаць, упэўнена гамлячанка Вольга САМАХАВЕЦ. Такога ж «складанага падлетка» сем месяцаў таму яны з мужам прынялі ў сваю сям'ю на выхаванне. Іх падкідыш, што патрабуе цяпення, сіл і ўвагі, — варанянё.

Няволя ці ратаванне

Раніца інжынера-электроншчыка, мамы траіх дзяцей, гаспадыні вялікага дома пачынаецца з гатавання сняданку для сям'і і адбору порцыі чарвякоў для «малодшанькага». У ежы Карыч — цэзка кемлівага ворана з мультфільма «Смяшарыкі» — непераборлівы. Цяпер, калі перастаў хутка расці, нават наядзецца. Праўда, можа прыхаваць нешта смачнае для сябе на дэсерт. У гэтай сям'і ведаюць: перад тым, як абуцца, абавязкова правер, што захоўвае твая пара. Звычайна ў абутковай «хованцы» птушкі — кавалкі яблыкаў уперамешку з туалетнай паперай і недаедзенай вячэрай. Ведае: у выхаванні яго новая «чарада» лаяльная, фізічныя пакаранні выключаны.

— З'явіўся ён у нас у маі гэтага года. Сын мой выйшаў на вуліцу, каля яго машыны сядзела маленькае птушаня. Было галоднае — крыламі махала, гарлапаніла, але не ўцякала, як усе птушкі, у кусты, а нападала, тузала за край штаноў, маўляў, дайце паесці. Мы яго забралі ў дом, пакармілі і выпусцілі назад, дзе ўзялі. Думаем, ну бацькі ж павінны знайсціся. Сядзім, выглядаем, бацькоў няма. Варанянё сабралася і пайшло па асфальтаванай дарозе на трасу. Спалохаліся і забралі назад у дом. Так і застаўся, — расказвае Вольга.

Згадвае яна, адразу прыйшлося чырванаротага (тады яшчэ птушаня) тэрмінова везці ў ветклініку. І ампутаваць пальчык на адной лапцы: не змаглі вылечыць пасля адкрытага пералому. Быў курс лячэння антыбіётыкамі і прывыканне да нораву Карыча. Рот у яго не закрываўся: увесь час хацеў есці і ніяк не наядзецца. Але прыручыўся хутка. Іх сямейны гадаванец вельмі кранальны, далікатны, любіць пасядзець на ручках, не супраць здымак на камеру здалёк, але партрэтныя фота не выносіць. Выключэнне можа зрабіць толькі для маладшай з дзяцей у сям'і — Яны Самахавец.

— Больш за ўсё ён любіць «дапамагаць»: бялізну закладваць і выгружаць з машыны пральнай. Калі разам мыем посуд, то плёскацца любіць, — выдае дзяўчынка.

Сям'і даводзіцца прыдумваць розныя штукі, каб заняць пестуна, адвесці ад шкоды. Спачатку, калі трэба было па справах усім з'ехаць з дому, пакідалі птушку ў двары, у вальеры тры на тры метры. Такая кватэра прыйшлася даспадобы.

— Калі падрос, выдатна апярэўся, стаў днём гуляць у двары пад наглядом. Адлятаў па сваіх справах, але вяртаўся нанач. Запомніў, што а палове пятай мы збіраемся, і ён, значыць, дадому. Чакае нас, просіцца ў хату і застаецца да раніцы. І вось гэтыя вячэрнія гадзіны — самае складанае, як з дзіцем. Ён рве ўсё, хавае, шкодзіць. Таму мы імкнемся яго займаць. Прыдумляем пэўныя справы, каб час удзяліць як след, але ў такім месцы ў доме, каб

Яна САМАХАВЕЦ з любімым гадаванцам.

моцна не нашкодзіў, — тлумачыць Вольга Самахавец.

Дарэчы, пол свайго «дзіцяці» сям'я не ведае. Каб вызначыць гэта, трэба рабіць ДНК-пра. Выраслі, лепш укласціся ў бяспеку падкідыша. Тым больш што падставы для турбот ёсць.

Вакзальныя звычкі

Недалёка ад іх дома — гомельскі чыгуначны вакзал, аблюбованы птушкай, каб адляцець «па справах».

— Раней, калі не прылятаў дадому начаваць, мы ведалі, што ён на вакзале. Там асвятленне ўсю ноч, шпацыруе, папрашайнічае наш гарэза. Любіць развязаць шнуркі тым, хто зазяваўся, — дзеліцца сямейства.

Спачатку яны ездзілі на вакзал і яго забралі. Гэта не значыць, што бегалі і даганялі. Ён пазнае сваіх і ідзе на рукі сам, прыціскаецца. Так часам знікаў па начах, пакуль добра не запомніў дарогу дадому. Удзельнікі груп у сацыяльных сетках, дзе пакідаюць даныя аб згубленых гадаванцах, пісалі, дзе бачылі акальчаваную пэўным чынам варону. Вольга з мужам зрываліся з працы, ехалі і сапраўды знаходзілі.

— Неяк паляцеў днём, і пачаўся дождж. Думалі, спалохаўся і не змог вярнуцца. Не было яго пяць дзён. Мы ўжо, вядома, вельмі знерваліся. Развесілі аб'явы. Пасля патэлефанавала жанчына, якая нібыта бачыла нашу варону ў іншым раёне — вельмі далёка. Гаворыць, адна падазроная птушка з выдатным апярэннем на прыпынку развязае людзям шнуркі. Мы адразу зразумелі: наш. Паехалі і прывезлі дадому. Пасля гэтага пачаўся перыяд, калі ён не проста еў, пакуль не наесца, а прыхоўваў ежу дома, — дзеліцца Вольга.

«Модны шкет»

У канцы лета новы член сям'і знік на тры тыдні. Знайшоўся зноў дзякуючы неабыхавасці чужых людзей і паведамленням у суполках сацсеткі. Вярнуўся моцна аблысены і схуднелы, больш не знікаў. Але пасля таго здарэння «складанага падлетка» паставілі на прафілактычны ўлік. Для варанянці набылі GPS-трэкер, які кладзецца ў малюсенькі скураны запlechнік, тыпу паясной сумачкі, што цяпер модная ў падлеткаў. Аправаецца прыстасаванне

праз галаву пад крыло. Праўда, паведамляе аб перамяшчэннях блуднага сына не толькі гаджэт. Па звячцы гомельскія віртуальныя знаёмыя сямейства, што неспадзявана прыйшлі ў іх жыццё праз птушыную гісторыю, пішуць, дзе бачылі іх гадаванца.

— Калі ён знік, «мы знерваліся» — не тыя словы: я сапраўды не магла спаць, — прызнаецца Вольга. — Справа не толькі ў тым, што прывыклі да яго, а яшчэ і ў вялікім пачуцці віны. Бо на нас ужо адказнасць за яго лёс: думаеш, можа, нельга было тады яго падбіраць, браць у дом, можа, знайшліся б бацькі... Калі птушаня менавіта ўскармлена ў няволі, яно не зможа выжыць на вуліцы, бо не прыстасаванае. Мы ўпэўнены: цяпер яно ўспрымае сябе чалавекам, а людзей — як суродзічаў. Ён вельмі даверлівы.

Забіяка-паўтарака

Выхоўваць птушку гомельскай сям'і дапамагае дрэсіроўка. Для гэтага набылі адмысловае прыстасаванне — клікер. Калі гадаванец зрабіў тое, што прасіў гаспадар, націскаецца кнопка на клікеры, адбываецца пстрычка — знак таго, што задача выканана. Потым абавязкова заахвочванне.

— Калі я выйду на вуліцу і пашчоўкаю гэтым клікерам, ён прыляціць з любога кута, бо ведае, што яму перападзе зарад нешта смачнае, — тлумачыць гаспадыня.

Пытаюся, чым любіць іх варанянё ласаватца: перапяліныя яйкі, абястлушчаны тварог. Мяса і печань не вельмі любіць, хоць яму гэта вельмі карысна, прыходзіцца прымушваць. Затое вельмі ахвотны да ягад. Усё лета выбіраў з гаспадарамі маліну, агрэст. «Мы выбіраем, і ён сядзіць на кусце і есць. Наогул, ён вялікі паўтарака», — усміхаецца «птушыная маці».

Самае галоўнае (і гэта самае складанае, што патрабуе такі гадаванец, кажа Вольга) — шмат увагі, рэальнай зацікаўленасці ім і камунікацыі. Любімы занятак — рабіць усё разам з гаспадарамі дома. Калі нешта зламалася ў хаце з тэхнікі і патрабуе рамонт, птушаня ўжо не відаць і не чуваць: да позняга вечара «дапамагае» мужчынам сям'і Самахавец, перабірае праводы, цягне адвёрткі, імкнецца нават разам закручваць гайкі. Актыўны адпачынак іх падапечнага можна ацаніць па відэа, якія збіраюць праглядзіць у сацыяльных сетках. На іх ён выцягвае па адной запалцы з пачка, займаецца з дзіцячым сортарам, дзе трэба разабраць фігуркі па фарбах і форме.

— Цяпер любімая фішка: калі праводзіць нас з дому, садзіцца на лабавое шкло, чапляецца лапамі за «дворнікі» і так даязджае з намі, напрыклад, да вакзала. Потым таксама і сустракае нас, калі мы на пад'язной дарозе да дому, — кажа Вольга. — Яшчэ ён — вялікі здабытчык, якога можна пераблытаць са зладзюжкай. У нас ёсць недалёка аўтасэрвіс, ён прынёс нам неяк адтуль аўтамабільныя шчоткі, прыйшлося з'ездзіць вярнуць. Прыносіў пачак цыгарэт, запальніцы, нядаўна прынёс цэлую бабіну вяроўкі. Цяпер у нас узнікла з ім вялікая праблема. У маіх дваіх сыноў ёсць дзяўчаты. Мы не ведаем, ці то ён раўнуе іх, ці то кантралюе сваю тэрыторыю, але ён ганяе дзяўчат па ўсім двары, дзяўбе. Мы не можам даць рады — хоць ты ў шлемы нашых гасцей апранай!

Наталля КАПРЫЛЕНКА.
Фота з архіва герані.